

Marinko Lazzarich:

Metodika Hrvatskoga jezika u razrednoj nastavi. Knjiga prva.

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Rijeka, 2017., 352 str.

Uvodni esej knjige o metodici nastave Hrvatskoga jezika autor započinje zanimljivom intertekstualnom igrom riječi: *Biti sanjar ili cigla u zidu?* Već je u uvodu jasno naglašena misao o ključnoj ulozi kreativnoga učitelja u radu s učenicima, neovisno o obrazovnome stupnju. Jednakovrijedna a ne "podjetinjena" komunikacija u učionici stvara zajednicu učenja i potrebno ju je kontinuirano unaprjeđivati. U tome se očituje temeljna namjena knjige koja analizira postojeće stanje u hrvatskome obrazovnome sustavu kao i mogućnosti njegova poboljšanja.

U prvom je poglavlju autor usredotočen na aktualnu situaciju u hrvatskome školstvu: promišlja o medijskoj slici obrazovnoga sustava, rezultatima hrvatskih učenika u sklopu međunarodnih PISA istraživanja, kurikulske teoriji usmjerenoj na razvijanje općih i specifičnih kompetencija učenika. Pozornost posvećuje promjenama u nastavnom planu i programu (posebice udijelu sati materinskoga jezika), utjecaju digitalizacije i tehnologije na sudionike obrazovnoga procesa i poučavanje, problematizirajući pritom metodičko nazivlje, primjerice neprimjerenu uporabu leksema *kurikulum*. Budući da je metodika predstavljena kao specifična znanstvena disciplina, ova je smislena kritička studija relevantna za šire područje i srodne jezike u regiji.

Rasprava o učiteljstvu obuhvaća opseg profesionalnoga profila i društvenu dimenziju struke. Učitelj kao "refleksivni praktičar" treba ovladati odgovarajućim didaktičkim pristupima, općim metodama i oblicima rada, težiti integraciji i individualizaciji nastave, uzimajući u obzir raznolikost učeničke populacije. Individualizirani se pristup posebno naglašava u poglavlju *Nastava početnoga čitanja i pisanja* (npr. bilježenje sposobnosti i napredovanja svakog učenika), s detaljnim prikazom elemenata razvoja inicijalnog čitanja i pisanja te praktičnih modela nastavnih sati na početnom stupnju jezične naobrazbe. U tom se kontekstu posebna pozornost posvećuje interpretaciji slikovnice u razrednoj nastavi.

Posebnu cjelinu predstavlja poglavlje o nastavi jezika u kojem se raspravlja o razlici između književnoga i standardnoga jezika, zastupljenosti gramatičkih sadržaja, odnosu imanentne i školske gramatike i sl. Ova su pitanja, također, važna i za metodiku slovenskoga jezika. Autor ističe temeljno načelo nastave jezika – rad na tekstu i oprimjeravanje jezičnih pravila. Pritom je presudna stručna osposobljenost nastavnika za nastavu jezika, što je potkrepljeno rezultatima aktualnih istraživanja, među kojima zabrinjavaju podatci o (ne)poznavanju glagolskih oblika među učiteljima razredne nastave. Dobar učitelj mora posjedovati temeljna jezikoslovna znanja. U ovom je poglavlju obrađena i složena tema poučavanja pravopisa u nižim razredima osnovne škole.

Nakon toga slijedi poglavlje *Nastava književnosti* s pregledom obrazovnih sadržaja po razredima i strukturom nastavnoga sata književnosti.

U svezi čitanja spominje se estetika recepcije (što je jedan od osnovnih načela metodike u razrednoj nastavi), zatim nastavne etape i model školske interpretacije književnoumjetničkoga teksta. Valja pohvaliti smislenu taksonomiju (različite razine težine) zadataka za samostalni rad. Potom slijedi pristup osnovnim književnim žanrovima. Budući da je poezija posebno zahtjevna za interpretaciju, autor upozorava na opasnosti od formalizma, pokazuje mogućnosti kreativnoga pristupa lirskoj pjesmi (npr. stvaralačke intervencije učenika u pjesnički tekst). U dramatici su naznačene mogućnosti korištenja scenskih lutaka.

Odjeljak o lektiri u razrednoj nastavi započinje problematiziranjem (ne)čitanja u suvremenom društvu. Navode se podatci o popularnosti čitanja među mladima u Hrvatskoj. Upozorava se na potrebu uključivanja raznovrsnih književnih žanrova (u nastavi se mogu koristiti i tekstovi tzv. *trivijalne književnosti*) i usklađenost tekstova s književnim interesima djece u kontekstu razvoja čitateljskih kompetencija. Među kreativnim postupcima u nastavi lektire spominje se problemsko-stvaralački sustav i raznovrsne didaktičke igre: interaktivna pričaonica, De Bonovi šeširi, uprizorenja uz sudjelovanje svih učenika, lutkarske predstave, dovršavanje priče, izrada slikovnice itd.

U poglavlju *Jezično izražavanje i stvaranje* predstavljene su četiri temeljne jezične djelatnosti: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Detaljno su pojašnjeni oblici izražavanja, primjerice pripovijedanje i opisivanje. Ponuđen je raznovrstan prikaz vrsta čitanja, poput *čitanja s predviđanjem* i, u nastavi književnosti posebno važnog, interpretativnoga čitanja s vrednotama govorenoga jezika. Osobito je zanimljiva i uvjerljiva rasprava o položaju dijalekta u školi - autor uspješno nadilazi isključivost suprotnosti standardnoga jezika i narječja u nastavi, zagovarajući njihov suživot s komparativnim učenjem oba idioma. Ovaj vrlo moderan stav o nužnosti uključivanja dijalekta u nastavu potkrepljuje praktičnim primjerima jezične kreativnosti najmlađih učenika. Ovakvi primjeri daju knjizi poseban pečat.

Nastava medijske kulture zasebna je cjelina. Poznata sintagma "digitalni urođenici" postaje polazište za promišljanje i naputke povezane s integracijom medija u nastavi, kao i približavanje pouke materinskoga jezika novim generacijama učenika: pritom se ne veličaju moderna tehnološka sredstva, ali su ponuđene funkcionalne mogućnosti njihove primjene za postizanje planiranih ishoda učenja u nastavi jezika i književnosti. Ovo poglavlje sadrži zapise o filmu i stripu (popularnost, čitanje, motivacija za slabije čitače), čime se otvara rasprava o multimodalnoj pismenosti, jednoj od najvažnijih tema metodike materinskoga jezika. Pozornost se također posvećuje povezivanju obrazovnih sadržaja unutar nastavnoga predmeta i među srodnim obrazovnim područjima, primjerice: međusobno povezivanje književnih i jezičnih sadržaja te povezivanje jezičnih, umjetničkih, društvenih i prirodnih područja. Važno je naglasiti da autor ne zagovara integraciju predmeta (integrirano poučavanje), u kojoj su svi predmeti podređeni prirodnom znanstvenom području jer bi se time bitno smanjila literarnoestetska dimenzija nastave književnosti.

Završni dio monografije posvećen je povijesnom razvoju metodike hrvatskoga jezika pri čemu autor apostrofira presudan doprinos triju ličnosti:

Stjepka Težaka, Dragutina Rosandića i Ante Bežena. Spominje sveučilišni regionalizam suvremene hrvatske metodike, predstavljajući, također, starije i suvremene metodičarke i metodičare.

Glavne prednosti monografije koju je Marinko Lazzarich napisao na temelju bogatog iskustva i dobrog poznavanja obrazovne vertikale hrvatskoga školstva jesu: širok raspon relevantnih metodičkih tema (jezik, književnost, mediji, korelacijski odnosi), bogata i raznovrsna suvremena, domaća i strana literatura (ukupno 611 bibliografskih jedinica), koja upućuje na dodatne i nove aspekte problemskih istraživanja; povezivanje teorije s praktičnim primjerima, kao i povezivanje uloge učitelja s temeljnim načelom odgojno-obrazovnoga djelovanja – učenik je u središtu poučavanja i središnji subjekt nastave. Smatram da je riječ o kvalitetnoj znanstvenoj monografiji i siguran sam da će ona čitateljima biti dobra podloga za promišljanje, učenje i proučavanje pedagoške prakse, a time i temeljni udžbenik na hrvatskim sveučilištima, pa i šire.

Igor SAKSIDA

Aleksandra Pejčić i Biljana Trajkovski:

Što i kako vježbati s djecom u vrtiću i školi

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Rijeka, 2018., 255 str.

Sveučilišni udžbenik *Što i kako vježbati s djecom u vrtiću i školi* autorica Aleksandre Pejčić i Biljane Trajkovski, a u izdanju Učiteljskoga fakulteta u Rijeci, pokriva veći dio gradiva koji se odnosi na organizaciju tjelesnoga vježbanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te u prvim četirima razredima primarne edukacije.

Sadržajno se može podijeliti u tri dijela. Prvi dio obuhvaća osnovne stručne pojmove i definicije vezane uz organizirano tjelesno vježbanje u odgojno-obrazovnom sustavu putem temeljnoga organizacijskog oblika rada, odnosno aktivnosti / sata Tjelesne i zdravstvene kulture.

Autorice su prepoznale važnost Tjelesne i zdravstvene kulture te ističu kao je ona nezamjenjiva u doprinosu zdravlju, što se ponajviše očituje osiguravanjem optimalnoga razvoja antropoloških obilježja djece. Tjelesna i zdravstvena kultura je za puno djece u fazi razvoja jedina prilika za bavljenje organiziranom tjelesnom aktivnošću. Upravo ova činjenica u današnjem svijetu u kojem dominira sjedilački način života daje ovom organizacijskom obliku rada neprocjenjivu vrijednost i postaje jedan od temelja zdravlja cijele populacije kada je u pitanju kretanje.

Drugi se dio odnosi na planiranje i programiranje tjelesnog vježbanja te na načine praćenja, provjeravanja i vrednovanja putem tjelesne i zdravstvene kulture. U ovom dijelu svaki stručnjak može dobiti odgovor na pitanje kako svoj kineziološki odgojno-obrazovni rad prilagoditi aktualnim potrebama djece. To znači da svoj rad temelji na dijagnostici antropoloških obilježja